

10

anys de cooperació per al desenvolupament
años de cooperación para el desarrollo

Fundación Vicente Ferrer / India

Ensenyants Solidaris / Guatemala

DGC / Guatemala

Ayuda en Acción / Perú

Cáritas Diocesana de Ibiza / India

Federació d'Associacions d'Immigrants a Balears / Perú

Cruz Roja / Ecuador

DGC / Tindouf (Argelia)

Les primeres accions en matèria d'ajuda humanitària i cooperació per al desenvolupament a les Illes Balears vingueren de la mà de les congregacions religioses radicades en els països del Sud. Fins als anys setanta, tinguérem un coneixement molt vague sobre les condicions de vida en els països empobrits. La celebració del Dia Mundial de les Missions (el *Domund*) fou pràcticament, i durant molts anys, la nostra única finestra al "Tercer Món". Tot i que també en aquesta època hi va haver persones que, des d'una perspectiva laica, lluitaren per millorar les vides dels més desfavorits. El sentit caritatiu i filantròpic que impregnava aquelles primeres accions començà a canviar durant les dècades dels setanta i dels vuitanta, quan aparegueren en l'escena internacional noves organitzacions humanitàries (Metges Sense Fronteres, Acció contra la Fam, Metges del Món, Oxfam Internacional i altres). El model assistencial de cooperació al desenvolupament va anar donant pas aleshores a un model més centrat en la recerca d'un desenvolupament autosostingut, autònom i sistemàtic.

Mentrestant, a Espanya es consolidava la democràcia i començaven a sorgir els primers moviments solidaris que s'interessaven pel desenvolupament dels pobles del Sud. La Coordinadora Espanyola d'ONGD naixia en aquells dies, formada per set organitzacions no governamentals de desenvolupament, que molt aviat es multiplicarien amb escreix.

Durant els primers anys vuitanta, la política espanyola de cooperació començà a fer els primers passos. El creixement econòmic que experimentava el nostre país portà a estendre fora de les seves fronteres alguns dels beneficis del desenvolupament propi. Paral·lelament, s'anà formalitzant la descentralització de l'Estat amb la posada en marxa dels governs

Las primeras acciones en materia de ayuda humanitaria y cooperación para el desarrollo en las Illes Balears vinieron de la mano de las congregaciones religiosas radicadas en los países del Sur. Hasta los años setenta, tuvimos un conocimiento muy vago sobre las condiciones de vida en los países empobrecidos. La celebración del Día Mundial de las Misiones (el *Domund*) fue prácticamente, y durante muchos años, nuestra única ventana al "Tercer Mundo". Aunque también en esa época hubo personas que, desde una perspectiva laica, lucharon por mejorar las vidas de los más desfavorecidos. El sentido caritativo y filantrópico que impregnaba aquellas primeras acciones empezó a cambiar en las décadas de los setenta y los ochenta, cuando aparecieron en la escena internacional nuevas organizaciones humanitarias (Médicos Sin Fronteras, Acción contra el Hambre, Médicos del Mundo, Oxfam Internacional y otras). El modelo asistencial de cooperación al desarrollo fue dando paso entonces a un modelo más centrado en la búsqueda de un desarrollo auto-sostenido, autónomo y sistemático.

Mientras tanto, en España se consolidaba la democracia y empezaban a surgir los primeros movimientos solidarios que se interesaban por el desarrollo de los pueblos del Sur. La Coordinadora Española de ONGD nació por entonces, formada por siete organizaciones no gubernamentales de desarrollo, que muy pronto se multiplicarían con creces.

En los primeros años ochenta, la política española de cooperación empezó a dar sus primeros pasos. El crecimiento económico que experimentaba nuestro país llevó a extender fuera de sus fronteras algunos de los beneficios del desarrollo propio. Paralelamente, se fue formalizando la descentralización del Estado con la puesta en marcha de los gobiernos

Intermón Oxfam / Etiòpia

autònoms. Per aquella època, començà a cobrar força la idea que les competències sobre la cooperació no eren exclusives de l'Administració central, sinó que la societat civil i les administracions autonòmiques i locals també podien participar en el desenvolupament dels països empobrits. A través de la cooperació descentralitzada es podia mantenir la independència enfront dels grans cercles de poder (no s'havien de retre comptes en matèria de política exterior o relacions internacionals), s'era més a prop del ciutadà (la qual cosa millorava les accions de sensibilització social, al mateix temps que la major pressió social exigia una millora en les ajudes a la cooperació) i el contacte amb les ONGD podia ser més freqüent i personal.

En el balanç d'aquests 10 anys s'ha de ressaltar no només la importància numèrica dels 1.163 projectes executats, sinó també la seva millora qualitativa.

A finals dels anys vuitanta, el Govern de les Illes Balears iniciava les primeres accions en el camp de la cooperació descentralitzada, amb alguna aportació puntual a determinats països i projectes. Durant la dècada següent, la majoria de comunitats autònomes inclogueren la cooperació al desenvolupament entre les seves competències i també ho feren moltes institucions locals, a les qual se sumaren altres agents sorgits de la societat civil (associacions de veïns, sindicats, comunitats locals, etc.). Precisament, durant aquests anys a les Illes Balears es constituí la Comissió 0,7%, que donaria origen al Fons de Solidaritat i Cooperació de Mallorca i Menorca, i augmentà progressivament el nombre d'ONGD a les illes fins a arribar al centenar d'entitats actuals.

La normalització de la cooperació per al desenvolupa-

autónomos. Por aquella época, empezó a cobrar fuerza la idea de que las competencias sobre la cooperación no eran exclusivas de la Administración central, sino que la sociedad civil y las administraciones autonómicas y locales también podían participar en el desarrollo de los países empobrecidos. A través de la cooperación descentralizada se podía mantener la independencia frente a los grandes círculos de poder (no había que rendir cuentas en materia de política exterior o relaciones internacionales), se estaba más próximo al ciudadano (lo que mejoraba las acciones de sensibilización social, al tiempo que la mayor presión social exigía una mejora en las ayudas a la cooperación) y el contacto con las ONGD podía ser más frecuente y personal.

A finales de los años ochenta, el Govern de las Illes Balears iniciaba sus primeras acciones en el campo de la cooperación descentralizada, con alguna aportación puntual a determinados países y proyectos. Durante la década siguiente, la mayoría de comunidades autónomas incluyeron la cooperación al desarrollo entre sus competencias y también lo hicieron muchas instituciones locales, a las que se sumaron otros agentes surgidos de la sociedad civil (asociaciones de vecinos, sindicatos, comunidades locales, etc.). Precisamente, en esos años en las Illes Balears se constituyó la Comisión 0,7%, que daría origen al Fons de Solidaritat i Cooperació de Mallorca y Menorca, y aumentó progresivamente el número de ONGD en las islas hasta llegar al centenar de entidades actuales.

La normalización de la cooperación para el desarrollo del Govern de las Illes Balears se produjo durante la legislatura 1996-1999, a través de la Dirección General de Relaciones Exteriores de la Consejería de Presidencia. Desde entonces, y año tras año, se han venido convocando ayudas a proyectos de cooperación y sensibilización para subvencionar proyectos

Voluntaris de Mallorca / Guatemala

ment del Govern de les Illes Balears es produí durant la legislatura 1996-1999, a través de la Direcció General de Relacions Exteriors de la Conselleria de Presidència. De llavors ençà, i any rere any, s'han anat convocant ajudes a projectes de cooperació i sensibilització per subvencionar projectes d'ONGD, per a accions humanitàries i ajuda d'emergència, per a projectes de cooperació directa, amb institucions o organitzacions de països en desenvolupament o en col·laboració amb l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional (AECI), i per a projectes dedicats a l'educació per al desenvolupament, la formació de cooperants i la sensibilització social.

Si mirem enrere, advertim que de 1996 a 2005 el nombre de projectes subvencionats gairebé s'ha triplicat. La primera convocatòria de projectes l'any 1996 emparà les propostes de 38 entitats. Més de la meitat eren organitzacions que emanaven de la societat civil: associacions de pares i mares, sindicats de professors, agrupacions ciutadanes, etc., que volien millorar la vida de poblacions desfavorides assolades per la fam, per malalties, per catàstrofes naturals o per altres desastres causats per la fam, com per exemple les neteges ètniques que tingueren lloc en aquesta època a Iugoslàvia o a Ruanda. També hi havia delegats de les grans organitzacions internacionals (Intermón Oxfam, Creu Roja, Metges del Món o Unicef) i nacionals com la Fundació Vicente Ferrer; a més dels projectes de congregacions religioses instal·lades a Llatinoamèrica, Àsia i Àfrica, que cercaven millorar les infraestructures escolars, professionals i sanitàries de la població local.

Al llarg d'aquests 10 anys també s'ha produït un increment substancial del pressupost dedicat als projectes de cooperació: els 594.830 € de l'any 1996 han passat a 8.164.344 € de l'any 2005. Aquest augment respon en gran part a la reclamació del

de ONGD, para acciones humanitarias y ayuda de emergencia, para proyectos de cooperación directa, con instituciones u organizaciones de países en desarrollo o en colaboración con la Agencia Española de Cooperación Internacional (AECI), y para proyectos dedicados a la educación para el desarrollo, la formación de cooperantes y la sensibilización social.

En el balance de estos 10 años hay que resaltar, no sólo la importancia numérica de los 1.163 proyectos ejecutados, sino también la mejora cualitativa de éstos.

Si echamos la vista atrás, advertimos que de 1996 a 2005 el número de proyectos subvencionados casi se ha triplicado. La primera convocatoria de proyectos en 1996 respaldó las propuestas de 38 entidades. Más de la mitad de ellas, eran organizaciones que emanaban de la sociedad civil: asociaciones de padres y madres, sindicatos de profesores, agrupaciones ciudadanas, etc., que querían mejorar la vida de poblaciones desfavorecidas azotadas por el hambre, por enfermedades, por catástrofes naturales o por otros desastres causados por el hombre, como por ejemplo las limpiezas étnicas que tuvieron lugar en esa época en Yugoslavia o Ruanda. También había delegados de las grandes organizaciones internacionales (Intermón Oxfam, Cruz Roja, Médicos del Mundo o Unicef) y nacionales como la Fundación Vicente Ferrer; además de los proyectos de congregaciones religiosas asentadas en Latinoamérica, Asia y África, que buscaban mejorar las infraestructuras escolares, profesionales y sanitarias de la población local.

En estos 10 años también se ha producido un incremento sustancial del presupuesto dedicado a los proyectos de cooperación: los 594.830 € de 1996 han pasado a 8.164.344 € en 2005. Este aumento responde en gran parte a la reclamación

0,7% del PIB per a la cooperació al desenvolupament per part de la ciutadania.

El 1999 es creà la Direcció General de Cooperació, amb una rellevància similar a altres àrees, com ara Joventut, Esports o Habitatge.

Fins a 1.163 projectes han rebut finançament des de 1996. A l'apartat de "cooperació al desenvolupament", per exemple, s'han subvencionat 795 projectes: des dels més modestos, susceptibles d'executar-se amb mil euros, com el que la Fundació Vicente Ferrer sol·licità el 1996 per a un banc de dones, fins als més costosos, que requerien importants inversions per a equipaments i infraestructures. A l'apartat d'"emergències" s'ha col·laborat en 73 situacions de catàstrofe, la més greu de les quals i també la que ha rebut més recursos fou la causada per l'huracà Mitch el 1998. I pel que fa als programes per a formació de cooperants s'han patrocinat 170 projectes, mentre que 125 s'han dedicat a l'educació per al desenvolupament i a la sensibilització social.

Paral·lelament, s'ha anat desenvolupant el procés normatiu destinat a dotar dels mecanismes necessaris per al bon funcionament de la cooperació al desenvolupament, que ha culminat amb la Llei de cooperació per al desenvolupament de les Illes Balears, aprovada recentment. En aquests moments s'està dissenyant el primer Pla Director de Cooperació que establirà, per un període quadriennal, les prioritats geogràfiques i sectorials, els objectius estratègics, els recursos humans i financers, així com les línies de coordinació i col·laboració amb els agents públics i privats. Des del mes d'octubre passat, la Direcció General de Cooperació s'integra a la nova Conselleria d'Immigració i Cooperació.

Fundación Vicente Ferrer / India

del 0,7% del PIB para la cooperación al desarrollo por parte de la ciudadanía.

En 1999 se creó la Dirección General de Cooperación, con una relevancia similar a otras áreas, como Juventud, Deportes o Vivienda.

Hasta 1.163 proyectos han recibido financiación desde 1996. En el apartado de "cooperación al desarrollo", por ejemplo, se han subvencionado 795 proyectos: desde los más modestos, susceptibles de ejecutarse con mil euros, como el que la Fundación Vicente Ferrer solicitó en 1996 para un banco de mujeres, hasta los más costosos, que requerían importantes inversiones para equipamientos e infraestructuras. En el apartado de "emergencias" se ha colaborado en 73 situaciones de catástrofe, siendo la más grave y a la que más recursos se han destinado la causada por el huracán Mitch en 1998. Y en los programas para formación de cooperantes se han auspiciado 170 proyectos, mientras que 125 han estado dedicados a la educación para el desarrollo y la sensibilización social.

Paralelamente, ha venido desarrollándose el proceso normativo destinado a dotar de los mecanismos necesarios para el buen funcionamiento de la cooperación al desarrollo, que ha culminado con la Ley de Cooperación para el Desarrollo de las Illes Balears, aprobada recientemente. En estos momentos se está diseñando el primer Plan Director de Cooperación que establecerá, por un periodo cuatriennal, las prioridades geográficas y sectoriales, los objetivos estratégicos, los recursos humanos y financieros, así como las líneas de coordinación y colaboración con los agentes públicos y privados. Desde el pasado mes de octubre, la Dirección General de Cooperación se integra en la nueva Consejería de Inmigración y Cooperación.

Dignidad Eivissa / Mozambique

